

SOSYAL, BEŞERİ ve İDARİ BİLİMLERDE GÜNCEL TARTIŞMALAR 1

Editör

Prof. Dr. Sinan SÖNMEZ

DUVAR

SOSYAL, BEŞERİ ve İDARİ BİLİMLERDE GÜNCEL TARTIŞMALAR 1

Editör

Prof. Dr. Sinan SÖNMEZ

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimlerde Güncel Tartışmalar 1
Editör: Prof. Dr. Sinan SÖNMEZ

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design
Baskı: Ekim 2022
Yayıncı Sertifika No: 49837
ISBN: 978-625-8109-65-8

© Duvar Yayınları
853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir
Tel: 0 232 484 88 68

www.duvaryayinlari.com
duvarkitabevi@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1 **9**
Sivas Arkeoloji Müzesi'ndeki Roma ve Bizans Dönemi Mezar Taşları
A. Nazlı SOYKAN

Bölüm 2 **23**
İstanbul Finans Merkezi Projesinin Türk Finans Sistemi Üzerindeki Muhtemel Etkileri
Abdullah KILIÇARSLAN, Osman OKKA

Bölüm 3 **41**
Sosyal Medya Kullanımına Bağlı Sosyal Kaygı Oluşumu: Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma
Adem DOĞAN , Pelin Ezel ÖZGEDEY

Bölüm 4 **61**
Kurumsal Sosyal Sorumluluk Temalı Reklamlar ve Atfetme Teorisi Üzerine Bir Değerlendirme, Arçelik ve Garanti BBVA Reklamları Söylem Analizi
Ahsen YALIN

Bölüm 5 **77**
Kanser Hastası Çocukların ve Ebeveynlerinin Psikolojik İyi Oluş Açısından Değerlendirilmesi 77
AYDA AVCI 77
Melike CEYLAN 77

Bölüm 6 **95**
Yaşlı Dostu Kent Kriterleri Çerçevesinde New York ve İstanbul Şehirlerinin Karşılaştırması
Aykut AYDIN

Bölüm 7 **117**
"Intellectuals" veToplumsal Yabancılaşma
Ayşe SERTDEMİR

Bölüm 8 **143**
Türk Bankacılık Sektörünün Yapısı Ve Sektöre Ait Göstergelerin Değerlendirilmesi
Batuhan MEDETOĞLU

Bölüm 9 **163**
Türkiyede Gastronomik Hediyeleşme Süreci: Balıkesir Örneği
Binali KILIÇ, Emel GÖNENÇ GÜLER

Bölüm 10 **193**
18. Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Sefaretnamelerine Göre Resm-i Kabul Merasimi
Büşra BULUT YAŞAR

Bölüm 11 **223**
Manevi Liderliğin İş Tatminine ve İş Performansına Etkisi
Hüseyin ASLAN, Büşra PÜTÜN

Bölüm 12 **237**
Yerel Halkın Turizme Katılımı:Taş Ustalığı Örneği
Cemal KALELİ ,Tamer ÖZLÜ

Bölüm 13 **255**
"Barış Muhasebesi" Kavramına Genel Bir Bakış
Cengiz GÜNEY

Bölüm 14 **267**
Reklamlarda Anlam ve İdeoloji: Yaşlanma Karşıtı
Krem Reklamlarında Kadın İmgesi
Ceyda TETİK

Bölüm 15 **281**
Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Sosyolog Algıları:
Metaforik Bir Analiz
Coşkun DİKBIYIK

Bölüm 16 297
Finansal Yönetimde Kullanılan Bir Enstrüman Olarak
Özel Amaçlı Araç Kuruluşları
Cumhur ŞAHİN

Bölüm 17 **307**
Psiko-Sosyal Boyutları ile Yoksulluk
Davuthan Günaydın

Bölüm 18 **323**
Üniter Devlette Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri:
Türkiye Örneği
Derya AKTAŞ

Bölüm 19 **347**
Küresel Enerji Piyasalarına Dayalı Finansal Analizler
Önder BÜBERKÖKÜ, Ayhan CESUR

Bölüm 20 **365**
Yatırım Projelerini Değerlendirme Yöntemi Olarak
Yıllık Eşdeğer Maliyetleme Yöntemi
Ebrar YALTAGİL

Bölüm 21 **377**
Milliyetçilik: Kan Bağına mı Yoksa Tarihsel Birlikteliğe mi Dayanır?
Engin KORKMAZ

Bölüm 22 **403**
Güneş Gözlüklerinin Morötesi Işın Filtreleme Düzeylerinin
Satış Noktasına Göre Karşılaştırılması
Erdoğan ÖZDEMİR, Yalçın BAYKIN

Bölüm 23 **415**
Sosyal Sorumluluk ve Sürdürülebilir Kalkınma:
Yükseköğretimin Değişen Misyonu
Mutallim RAHİMOV, İlhama ASLAOVA, Esmira KAZIMOVA

Bölüm 24 **431**
Çocukluk Döneminde Ahlak Gelişimi ve Etkileyen Faktörler
Esra Gül Koçyiğit

Bölüm 25 **449**
Türkiye'de Paylaşım Ekonomisi Üzerine Yazılan
Lisansüstü Tezlerin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma
Fatih GEÇTİ

Bölüm 26 **477**
Kamu Performans Yönetim Sistemi: Perdis Örneği
Mahmut ŞENER , Firdevs KOÇ BAYKARA

Bölüm 27 **499**
Perekop Kıstağı İçin Bir Sakaca Adlandırma: "Or"
Fatih ŞENGÜL

Bölüm 28 **513**
Göstergebilimsel Kuram Işığında Müslüm Filmi Analizi
Gökhan KUZUCANLI

Bölüm 29 **529**
Halk ve Çocuk Kütüphanelerinde Hikâye Saati Etkinlikleri:
Kuramsal Ve Tarihsel Bir Çerçeve
Güler DEMİR

Bölüm 30 **567**
Çevik Yönetim Perspektifinden Endüstri 4.0 ve
Patent Sistemi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 5
Ali Rıza KÖKER, Hale ALAN

Bölüm 13

"Barış Muhasebesi" Kavramına Genel Bir Bakış

Cengiz GÜNEY[1]

1 Doç.Dr. Kocaeli Üniversitesi, Gazanfer Bilge Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, cengiz.guney@kocaeli.edu.tr ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5703-6176.

1.GİRİŞ

Ekonomilerini büyütecek ve sürdürülebilir kılacak yatırımlar gerçekleştiren devletler ulusal güvenliği sağama, barış ortamını oluşturma ve koruma noktasında da birtakım maliyetlere katlanmaktadırlar (Asuquo vd., 2016). Bu maliyetlerin yüksek olması, maliyetlerin ölçüm ve takiplerini de gerektirmektedir. Bu gerekliliğin nasıl yerine getirileceği, hangi değişkenlere ilişkin verilerin nasıl takip edileceği cevaplanması gereken önemli bir sorundur. Bu sorunun çözümünde "Barış Muhasebesi" kavramı önemli bir rol oynamaktadır (Edesiri ve Amaechi, 2016). En geniş anlamıyla barış muhasebesini; şiddetin önlenmesi, barışı koruma ve bir bölgede olumlu barışın sürdürülmesi için yapılan müzakereler ve uzlaşmaya ilişkin maliyetleri kaydetme, analiz etme, özetleme, yorumlama ve iletme sanatı olarak tanımlamak gerekmektedir (Udeh vd., 2017).

Bu çalışmada "barış muhasebesi" kavram olarak irdelenmiş, tanım ve özelliklerine yer verilmiştir. Barış muhasebesi teorileri muhasebe odaklı yaklaşım, ekonomi odaklı yaklaşım ve diğer yaklaşımlar başlıkları altında kaleme alınmıştır. Ayrıca barış muhasebesi kavramının daha iyi anlaşılması için barışı koruma maliyetlerinin ekonomiler üzerindeki etkilerini Niger-Delta bölgesi özelinde, çeşitli değişkenler açısından irdeleyen beş makaleye yer verilmiş ve kavram ve işleyişe ilişkin genel değerlendirmeler yapılmıştır.

2. "BARIŞ MUHASEBESİ" KAVRAMI

"Barış" kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğünde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. "Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam", "Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, hazar" ve "Barışma işi" tanımları TDK Güncel Türkçe Sözlüğünde yer alan tanımlamalardır. (TDK, https://sozluk.gov.tr/ 11.07.2020). "Barış" kavramı, istikrarı, gelişmeyi ve büyümeyi artırmaya yönelik çabaları içerirken, sosyal çatışmayı en düşük seviyeye indirmektedir. Barış, çatışmaların, anlaşmazlıkların, şiddetin ve kinlerin yokluğu olarak düşünülebilir (Asuquo vd., 2016). Diğer bir çalışmada ise "Barış" kavramı, insanların kamu yararını ve herkesin mutluluğunu teşvik eden kabul edilmiş davranış standartları veya davranış kuralları ile uyumlu olarak yaşadığı bir durum olarak tanımlanmaktadır (Oghoghomeh ve Ironkwe, 2012).

Barış kavramına ilişkin bu tanımlamaların yanında kavramın içerik yönüyle göreceli olduğu söylenebilir. Bir toplumda barış olarak nitelendirilebilecek olan bir olgu ya da davranış, diğer bir toplumda farklı bir anlam taşıyabilir (Asuquo vd., 2016). Ekonomi ve Barış Enstitüsü (IEP) şiddetin yokluğunu veya şiddet korkusunu "olumsuz bir barış" olarak tanımlamaktadır. Bunun sebebi; sadece

şiddetin olmaması ya da onun korkusu ekonomik büyümeyi etkileyebilecek sürdürülebilir bir sosyal sistemi garanti edememesidir. IEP, olumlu barışı ise; sürdürülebilir bir sosyal sistemi ve her türlü şiddetten kurtulmayı garanti eden yapıların, kurumların ve tutumların varlığı olarak tanımlamaktadır. Enstitüye göre, olumlu barış sadece şiddetin olmaması değildir; barışçıl toplumlar yaratma ve sürdürme kapasitesine sahip yapıların, kurumların ve tutumların varlığını da içermektedir. IEP barış kavramını genişletme konusundaki kararlılığıyla, olumlu barışın temel unsurlarını şöylece belirtmektedir (Udeh vd., 2017):

1. Sağlam iş ortamı.
2. Komşularla iyi ilişkiler
3. Yüksek düzeyde insan sermayesi
4. Başkalarının haklarının kabulü
5. Düşük yolsuzluk düzeyi
6. İyi işleyen hükümet
7. Serbest bilgi akışı
8. Kaynakların eşit dağılımı.

Kimi durumlarda "Barış" kavramının karşıt anlamlısı olarak kullanılabilen "Çatışma" kavramı ise "söz, iddia veya davranış birbirini tutmamak, birbirini çelmek, mütenakız olmak", "kavga etmek", "karşılıklı vuruşmak" ve "birbirine çatmak veya çatılmak" olarak tanımlanmaktadır. "Çatışma" durumunun daha da ileriki aşaması ise "Savaş" durumudur. Savaş ise; "bir şeyi ortadan kaldırmak, yok etmek amacıyla girişilen mücadele" ve "uğraşma, kavga, mücadele" olarak tanımlanmaktadır. Askeri bir terim olarak savaş, "devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal" olarak tanımlanmaktadır. (TDK, https://sozluk.gov.tr/ 11.07.2020). Nihayetinde "çatışma" ya da "savaş", barışın olmaması durumudur. Çatışmalar düşük düzeyli gerilimlerle başlamakla beraber, önlem alınmaz ise şiddet veya genel bir çöküşte dahil daha ciddi durumlara kadar ilerleyebilmektedir (Asuquo vd., 2016).

Devletler ve hükümetler, ekonomilerini büyütecek ve sürdürülebilir kılacak yatırımlar (yollar, sosyal binalar, fabrikalar, okullar, üniversiteler, hastaneler, parklar vs.) yaparken, barışın ve düzenin korunması içinde ülke bütçesinden pay ayırmaktadırlar. Burada amaç; can ve mal güvenliğinin sağlanması, yani; ulusal güvenliğin sağlanmasıdır (Asuquo vd., 2016). Ulusal güvenliği sağlama maliyeti çok yüksektir, ancak bu maliyetin ölçülmesi ve analizi üzerinde az düşünülen bir konudur. Ulusal güvenlik için harcanan finansal kaynakları kayıt altına almanın ve tespit etmenin bir yolu barış muhasebesidir. Barış muhasebesi, güvensizlik, siyasi şiddet, ayaklanma, militanlık, ekonomik öngörü, yolsuzluk ve ulusal güvenlikle ilgili diğer tüm maliyetler gibi aile içi şiddete eşlik eden finansal kaynakların belirlenmesi ve raporlanması konularını da kapsamaktadır (Edesiri

ve Amaechi, 2016). Barış muhasebesi bir noktada şiddeti önleme ve barışı koruma ile ilgili maliyetleri kaydetmenin, analiz etmenin, özetlemenin ve yorumlamanın ötesine geçmektedir. Bir bölgede olumlu barışın varlığını sağlamak, hükümet ve insan grupları tarafından yapılan müzakere, uzlaşma ve fedakârlık maliyetlerini de içermektedir. Bu açıdan barış muhasebesini, şiddetin önlenmesi, barışı koruma ve bir bölgede olumlu barışın sürdürülmesi için yapılan müzakereler ve uzlaşmaya ilişkin maliyetleri kaydetme, analiz etme, özetleme, yorumlama ve iletme sanatı olarak tanımlamak gerekmektedir (Udeh vd., 2017). Barış muhasebesi barışın korunması maliyetinin belirlenmesi ve bu maliyetlerin ülkelerin ekonomik büyümeleri üzerindeki etkisininim değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir (Asuquo vd., 2016).

Barış muhasebesi, barış ortamını sağlama ve barışı koruma ile ilişkili maliyetlerin kaydedilmesi, analiz edilmesi ve raporlanması süreci olarak da görülebilir. Bu bilgiler o kadar önemlidir ki, hükümet ile vatandaşlar arasında patlak verebilecek vekalet sorununu da çözebilmektedir. Vekalet sorununu çözmenin önemli bir yolu şeffaflıktır (Edesiri ve Amaechi, 2016). Barış muhasebesi, hükümetlere barışı sağlamak için devletin kaynaklarını ne şekilde kullandığını şeffaf bir şekilde açıklama imkânı sağlamaktadır (Udeh vd., 2017).

Çalışmanın gelecek bölümü barış muhasebesini konu alan temel teorik yaklaşımlar üzerinde odaklanmaktadır.

3. BARIŞ MUHASEBESİ TEORİLERİ

Barış muhasebesi için temelde muhasebe odaklı yaklaşım ve ekonomi odaklı yaklaşım olmak üzere iki teorik yaklaşım söz konusudur. Kaleme alınan bu çalışmada literatürde yer alan diğer bazı yaklaşımlarda incelenmektedir.

a) Muhasebe Odaklı Yaklaşım (Jurgen ve Paul -2010)

Jurgen ve Paul (2010) mali bir dönemde fiziksel, beşerî ve sosyal sermayeleri içerebilecek hasarlı varlıkların toplam değeri üzerinde odaklanarak "Barış Muhasebesi" modelini geliştirmiştir. (Edesiri ve Amaechi, 2016).

b) Ekonomi Odaklı Yaklaşım (Stiglitz ve Bilmes -2012)

Ekonomi odaklı yaklaşım barışı sağlamanın ve korumanın mikro ve makroekonomik maliyetlerini içerir. Mikroekonomik maliyetler, belirli bir bireyin veya firmanın maruz kaldığı savaşın maliyeti iken, makroekonomik maliyetler, toplam maliyet üzerinde mikro maliyetlerin fazlalığını ve ötesini etkileyen maliyetlerdir. Ekonomi odaklı yaklaşımda barış muhasebesi, kullanılan kaynakların miktarı ve harcanan kaynakların nasıl değerlendiği üzerine odaklanmaktadır. (Edesiri ve Amaechi, 2016).

Stiglitz, Bilmes (2012) ekonomi odaklı yaklaşımda barışın maliyetini savaş sonucu yerli yatırımlara harcanan para miktarından kaynaklanan makroekonomik sonuç olarak tanımlamaktadır (Edesiri ve Amaechi, 2016).

Yöntemlerin her ikisi de yüzeysel değildir, ancak gerçekte barış muhasebesinin sadece hasarlı varlıkların toplam değerini değil, aynı zamanda barışı korumaktan kaynaklanan yurtiçi yatırımları da dikkate alması gerektiği açıktır. Her iki metodolojiyi birleşik bir modelde harmanlamanın, barış muhasebesinin maliyeti ve bunun ülkeler bağlamında ulusal güvenlik üzerindeki etkisi hakkında daha gerçekçi bir resim vereceği düşünülmektedir (Edesiri ve Amaechi, 2016).

c) Diğer Yaklaşımlar

Bu başlık altında Marksist Politik Yaklaşım Teorisi (1977) ve Ury, Brett ve Goldberg'in Teorisi (1993) yaklaşımları açıklanmaktadır.

i) Marksist Politik Yaklaşım Teorisi (1977'de Marx ve Engels)

Bu yaklaşım, sınıf çatışması ile ekonomi ve politika arasındaki ilişki üzerine odaklanmaktadır. Bir insanın girdisi ile çıktısından elde edilebilecek faydalar arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Marx ve Engels sınıf mücadelesinin, var olan herhangi bir toplumun tarihinde ortak bir deneyim olduğunu savunmaktadır. Marksist politik yaklaşım görüşüne göre; sınıf mücadelesi içinde marjinalleştirilen veya sömürülen gruplar, potansiyellerini ve fırsatlarını en üst düzeye çıkarmak için taşıdıkları stresin farkına vardıklarında; kendi lehlerine bir dönüş olmasını sağlamak için mümkün olan her şeyi yaparlar. Diğer yandan, teori, temel sosyal olanakların ve altyapının sağlanması açısından hükümetin sağladığı girdiden elde edilebilecek faydaların kapsamı ile ilgili fikri desteklemek için kullanılabilir (Asuquo vd., 2016).

ii) Ury, Brett ve Goldberg'in Teorisi (1993)

Teori, uyuşmazlıkların önlenmesi, yönetilmesi ve çözüme kavuşturulmasının maliyetini azaltmak için bir sistem tasarlama gereğini dikkate almaktadır. Güç temelli yöntemler, yasa temelli yöntemler ve çıkar temelli yöntemler gibi yöntemler anlaşmazlıkları çözme önlemleri olarak teorisyenler tarafından önerilmektedir. Onlara göre, çatışmaları çözmenin güç temelli yöntemi, ihtilaflı tarafların anlaşmazlıkları güç veya zorlama yoluyla çözmeye çalışmasıdır. Yasa temelli yöntem, uyuşmazlık içinde olan tarafların, toplu sözleşme, mevzuatlar, yasalar, ilkeler veya teamüller yoluyla çözüm aramasını öngörmektedir. Çıkar temelli yöntem, ihtilaflı tarafların birbiri ile iletişim kurarak ortak problem çözme ve ilgili tekniklerle karşı tarafın dilek ve isteklerinin görüşüldüğü, ortak

noktalarda buluşulmaya çalışıldığı bir yöntemdir. Kolaylaştırma, arabuluculuk ve ortak sorun çözme girişimleri gibi yaklaşımları veya uygulamaları içermektedir. Çıkar temelli yöntemin, uyuşmazlıkların çözümünde daha az maliyet etkin bir araç olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, çıkar temelli yöntemlerin çatışma konularını etkin bir şekilde ele alma açısından her zaman bütünsel veya mutlak olmayabileceğini bilinmektedir. Her zaman düşük maliyet sağlayan etkili bir uyuşmazlık çözümü sistemine sahip olabilmek için, çıkar temelli yöntemin yasa temeli bir yöntemle desteklenmesi gerekmektedir (Asuquo vd., 2016).

4. LİTERATÜRDE YER ALAN "BARIŞ MUHASEBESİ" ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ve GENEL DEĞERLENDİRME

Çalışmanın bu bölümünde barış muhasebesi uygulamalarına yönelik literatürde yer alan örnek olay incelemelerine yer verilmiştir. Bu bölümdeki amaç; barış muhasebesi uygulamalarını örnek olaylar çerçevesinde inceleyerek kavramın detayları ile uygulama üzerinden anlaşılırlığını artırmaktır.

- **"The Effect of the Cost of Militancy and Unrest or Peace Accounting on the Productivity of Private Organisations in Nigeria" İsimli Çalışma:** Çalışmada barış, terör ve huzursuzluk ya da barışı korumanın maliyetinin Nijerya'daki firmaların verimliliği üzerindeki etkisini araştırmak amaç edinilmiştir. Bu amaca ulaşmak için vaka çalışması olarak Nijer-Delta bölgesi kullanılmış, hipotez ortaya atılmış ve mevcut literatür ve teorik çerçevenin gözden geçirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmada gerekli verileri oluşturmak için ikincil veri toplama yöntemi kullanılmış ve on yıllık bir süre (2003-2012) için veri setleri oluşturulmuştur. Çalışmanın verileri, Nijerya Merkez Bankası'nın 2009 İstatistik Raporlarından elde edilmiştir. Çalışma sonunda; Nijerya'nın Nijer-Delta bölgesindeki barışı koruma maliyetinin Nijerya'daki firmaların üretkenliği üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonunda Nijer-Delta bölgesindeki barışı korumanın maliyetini ortadan kaldırmak ve sonuç olarak Nijerya'nın ekonomik gelişimini iyileştirmek için devlet ve onun alt unsurlarının yanı sıra çok uluslu petrol şirketlerinin Nijer-Delta sorununa özel dikkat göstermeleri önerilmektedir. Bölgedeki insanlara daha yüksek düzeyde altyapı (elektrik, iyi yollar, verimli iletişim sistemleri, taşınabilir su, istihdam olanakları, burs vb.) sağlanarak barışı korumanın maliyetlerinden kaçınılabileceği üzerinde durulmaktadır (Arong ve Ikechukwu; 2013).
- **"Cost of Peace Accounting and National Security in Nigeria: Does it Really Matter?" İsimli Çalışma:** Çalışma barışı korumanın maliyetlerini ve bunun Nijerya'daki ulusal güvenlik üzerindeki etkisini ölçmektedir. Çalışmada Nijerya Merkez Bankası İstatistik Bülteni ve Uluslararası Para Fonu Ülkeler

Arası Makroekonomik İstatistik raporlarından 1996–2015 yılları esas alınarak veri setleri oluşturulmuştur. Veriler SPSS programı kullanılarak en küçük kareler yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma, iç güvenliğe yapılan harcamaların, barışı koruma maliyetinin (Cost of Peace Keeping) ve gayri safi sabit sermaye oluşumunun (Gross Fixed Capital Formation) barış muhasebesinin dinamikleri olduğunu tespit etmiştir. İç güvenlik ve gayri safi sabit sermaye oluşumuna yapılan harcamaların istatistiksel olarak kusurlu olması dışında, barışı korumanın maliyeti istatistiksel olarak anlamlıdır. İç güvenliğe yapılan harcamaların (Expenditure on Internal Security) Global Barış Endeksi – (Global Peace Index-GPI) üzerinde olumsuz etkisi bulunmaktadır (Edesiri ve Amaechi, 2016).

- **"Accounting for Peace and Economic Development in Nigeria, the Niger-Delta Case" İsimli Çalışma:** Çalışma, Nijer-Delta bölgesindeki barışı koruma maliyetinin Nijerya'nın ekonomik kalkınması üzerindeki etkisini araştırmayı amaç edinmiştir. Bu amaca ulaşmak için bir hipotez ortaya atılmış ve mevcut literatürün gözden geçirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmada ikincil veri toplama yöntemi kullanılmış ve on yıllık bir süre (1999-2008) için veriler toplanmıştır. Çalışmanın verileri 2009 yılı Merkez Bankası Nijerya istatistik raporlarından elde edilmiştir. Analiz sonucunda, Nijerya'nın Nijer-Delta bölgesinde barışı korumanın maliyetinin Nijerya'nın ekonomik kalkınması üzerinde olumsuz ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada Nijer Deltası bölgesinde barışı korumanın maliyetini ortadan kaldırmak ve Nijerya'nın ekonomik gelişimini iyileştirmek için devlet kurumlarının yanı sıra çok uluslu petrol şirketlerinin de Nijer-Delta sorununa özel dikkat göstermeleri; halka daha yüksek düzeyde altyapı (elektrik, iyi yollar, verimli iletişim sistemleri, taşınabilir su, istihdam olanakları, burs ve çeşitli ödüller) sağlamaları tavsiye edilmektedir (Oghoghomeh ve Ironkwe, 2012).

- **"Cost Implications of Peace Accounting on Economic Growth in Nigeria" İsimli Çalışma:** Çalışma barış muhasebesinin Nijerya'daki ekonomik büyüme üzerindeki maliyet etkilerini incelemeyi amaç edinmiştir. Bu amaca yönelik alt hedefler ise; savunma ve iç güvenlik maliyetinin Nijerya'nın gayri safi yurtiçi hasıla üzerindeki etkisini incelemek şeklinde belirlenmiştir. Nijerya Merkez Bankası İstatistik Raporlarından 17 yıllık bir süre (1999-2015) için zaman serisi veri setleri oluşturulmuştur. Çalışmada iç güvenlik maliyetlerinin Nijerya'da gayri safi yurtiçi hasılaları önemli ölçüde ve tek yönlü etkilediği, bunun Nijerya'da her türden artan şiddet dalgasının ekonomik büyümeyi geciktirdiği tespit edilmiştir. İç güvenlik maliyetlerinin Nijerya'daki gayri safi yurtiçi hasıla üzerinde önemli bir etkisi olmasına rağmen, savunma maliyetlerinin

etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışma Hükümetin Nijerya'daki etno-dini çatışma vakalarını azaltmak için yaşamın her alanında açık adalet, tartışılmaz eşitlik ve tutarlı adalet ilkeleri yoluyla iyi yönetişim ilkeleri doğrultusunda mümkün olan her şeyi yapması gerektiğini önermektedir (Udeh vd., 2017).

- **"Accounting Implications Of Cost Involvement In Peace-Keeping On The Economic Growth Of Nigeria: The Case Of Niger-Delta" İsimli Çalışma:** Barışı korumak için katlanılan maliyetlerin Nijerya'nın ekonomik büyümesi üzerindeki muhasebe etkileri üzerine gerçekleştirilen çalışma; Nijer-delta bölgesindeki terör vakası, hükümetin barışı korumadaki katlandığı maliyetlerin boyutunu ve bunun ekonomi üzerindeki etkilerini tespit etmek için tasarlanmıştır. Bu amaçla, ilgili değişkenler için Nijerya Merkez Bankası (CBN) istatistik raporlarından ve Nijerya Ulusal Petrol Kurumu (NNPC) 2014 istatistik raporlarından ikincil veriler elde edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız (açıklayıcı) değişkenler arasındaki nedensel ilişkiyi ifade etmek için regresyon modeli, ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Hipotezler, t-testi kullanılarak yüzde beş anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Çalışma sonuçları; barışı korumanın maliyetinin ekonominin büyümesini önemli ölçüde etkilediği; barışı korumanın maliyetinin hükümetin cari harcamalarını önemli ölçüde etkilediği; petrol gelirinin Nijerya'nın ekonomik büyümesine önemli ölçüde katkıda bulunmadığı ve tahrip edilmiş petrol boru hatlarından kaynaklanan kayıplar petrol çıkışını önemli ölçüde etkilemediği şeklindedir. Bununla birlikte, terörün bir çare arama aracı olarak kullanılmasını tamamen caydırmak için Nijer-delta bölgesi halkının içinde bulunduğu kötü durumu iyileştirmeye yönelik adımların atılması gerektiği sonuçlarına varılmıştır (Asuquo vd., 2016).

İncelenen çalışmalarda barışı korumak için katlanılan maliyetlerin ülkenin ekonomik gelişimi ve cari harcamalar içindeki payı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkisi ulusal muhasebe bakış açısı ile incelenmektedir. Ayrıca barışı koruma maliyetlerinin ülkedeki firmaların verimlilikleri üzerindeki etkisi de araştırılan diğer bir konu başlığını oluşturmaktadır. Çalışmalarda barışı korumanın maliyetinin ekonominin büyümesini önemli ölçüde negatif yönde etkilediği; barışı korumanın maliyetinin devletin cari harcamalarını önemli ölçüde artırdığı (Asuquo vd., 2016), gayri safi sabit sermaye oluşumunu olumsuz yönde etkilediği, iç güvenlik harcamalarını artırdığı ancak global barış endeksi puanına olumlu yönde katkı sağladığı (Edesiri ve Amaechi, 2016), barışı korumanın maliyetini ortadan kaldırmak için bölgedeki halka daha yüksek düzeyde altyapı (elektrik, iyi yollar, verimli iletişim sistemleri, taşınabilir su, istihdam olanakları, burs ve çeşitli ödüller) sağlanması gerektiği (Oghoghomeh

ve Ironkwe, 2012) ve (Arong ve Ikechukwu; 2013) sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca devletin bölgedeki etno-dini çatışma vakalarını azaltmak için yaşamın her alanında açık adalet, tartışılmaz eşitlik ve tutarlı adalet ilkeleri yoluyla iyi yönetişim ilkeleri doğrultusunda mümkün olan her şeyi yapması gerektiği önerilmektedir (Udeh vd., 2017).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada "barış muhasebesi" kavram olarak irdelenmiş, tanım ve özelliklerine yer verilmiştir. Barış muhasebesi teorileri muhasebe odaklı yaklaşım, ekonomi odaklı yaklaşım ve diğer yaklaşımlar başlıkları altında kaleme alınmıştır. Ayrıca barış muhasebesi kavramının daha iyi anlaşılması için barışı koruma maliyetlerinin ekonomiler üzerindeki etkilerini Niger-Delta bölgesi özelinde, çeşitli değişkenler açısından irdeleyen beş makaleye yer verilmiş ve kavram ve işleyişe ilişkin genel değerlendirmeler yapılmıştır.

İncelenen çalışmalarda barışı korumanın maliyetinin ekonominin büyümesini önemli ölçüde negatif yönde etkilediği; barışı korumanın maliyetinin devletin cari harcamalarını önemli ölçüde artırdığı (Asuquo vd., 2016), gayri safi sabit sermaye oluşumunu olumsuz yönde etkilediği, iç güvenlik harcamalarını artırdığı ancak global barış endeksi puanına olumlu yönde katkı sağladığı (Edesiri ve Amaechi, 2016), barışı korumanın maliyetini ortadan kaldırmak için bölgedeki halka daha yüksek düzeyde altyapı (elektrik, iyi yollar, verimli iletişim sistemleri, taşınabilir su, istihdam olanakları, burs ve çeşitli ödüller) sağlanması gerektiği (Oghoghomeh ve Ironkwe, 2012) ve (Arong ve Ikechukwu; 2013) sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca devletin bölgedeki etno-dini çatışma vakalarını azaltmak için yaşamın her alanında açık adalet, tartışılmaz eşitlik ve tutarlı adalet ilkeleri yoluyla iyi yönetişim ilkeleri doğrultusunda mümkün olan her şeyi yapması gerektiği önerilmektedir (Udeh vd., 2017).

Bu alışma sonucunda; Türkiye'nin iç güvenlik ve barışı koruma maliyetlerinin milli hasıla içerisindeki ve diğer makro ekonomik göstergelerdeki payına yönelik benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğü, https://sozluk.gov.tr/ 11.07.2020
2. Jurgen, B., Paul, J. D. (2010). On the cost of violence and the benefits of peace. Fourteenth annual international conference on economics and security, 17–18 June, Izmir, Turkey, pp. 1–9.
3. Stiglitz, J. E., & Bilmes, L. J. (2012). Estimating the costs of war: Methodological issues, with applications to Iraq and Afghanistan. *The Oxford Handbook of the Economics of Peace and Conflict*,275-315.
4. Asuquo, A. I., Dickson, E. D., Emechebe, C. B., & Ebri, O. U. (2016). Accounting implications of cost involvement in peacekeeping on the economic growth of Nigeria: The case of Niger Delta. *International Journal of Economics, Finance and Management Sciences*, *4*(5), 275-283.
5. Edesiri, O. G., & Amaechi, E. P. (2016). Cost of Peace Accounting and National Security in Nigeria: Does it Really Matter?. *Trends Economics and Management*, *10*(27), 49-56.
6. Oghoghomeh, T., & Ironkwe, U. I. (2012). Accounting for peace and economic development in Nigeria, the Niger-Delta case. *AFRREV IJAH: An International Journal of Arts and Humanities*, *1*(2), 173-187.
7. Udeh, S. N., & ODO, J. O. (2017). Cost Implications of Peace Accounting on Economic Growth in Nigeria. *FUNAI Journal of Accounting, Business and Finance*, *1*(1), 189-188.
8. Arong, F. E., & Ikechukwu, E. M. (2013). The Effect of the Cost of Militancy and Unrest or Peace Accounting on the Productivity of Private Organisations in Nigeria. *International Journal of Public Administration and Management Research*, *2*(1), 87-100.